

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

Guia docent

Titulacions de Grau i de Màster

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Arqueologia Clàssica
Codi	
Crèdits ECTS	6
Curs i període en el que s'imparteix	Segon Curs
Horari	
Lloc on s'imparteix	
Llengües	Català

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Josep Guitart i Duran
Departament	Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana
Universitat/Institució	UAB
Despatx	B7/159
Telèfon (*)	935813552
e-mail	Josep.Guitart@uab.cat ;
Horari d'atenció	

2. Equip docent

Nom professor/a	Esther Rodrigo Requena, Maribel Panosa
Departament	Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana
Universitat/Institució	UAB
Despatx	B7/159b
Telèfon (*)	935812515
e-mail	Esther.rodrido@uab.cat ; Marialsabel.Panosa@uab.cat
Horari de tutories	

3.- Prerequisits

(prerequisits oficials i/o coneixements necessaris per a seguir correctament l'assignatura)

A les assignatures de primer es podria incloure informació sobre els coneixements mínims necessaris per a cursar l'assignatura, com a consells sobre quins temes repassar

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

Els objectius del segon curs (amb 60 crèdits de formació bàsica obligatòria) són dotar a l'estudiant d'una formació bàsica en arqueologia, història i altres disciplines socials, i que es familiaritzi amb matèries històrico-arqueològiques que es desenvoluparan en cursos posteriors. L'assignatura té com a continguts l'exposició dels principis bàsics de la investigació històrico-arqueològica aplicada a l'àmbit del període clàssic, entès com el període històric que abarca el món grec antic i el món romà. Es plantejaran les aportacions de les teories històrico-arqueològiques, les metodologies instrumentals i les tècniques analítiques als debats historiogràfics que la disciplina ha abordat. S'estudiaran els grans descobriments i debats de la investigació dels diferents períodes històrics. Els continguts inclouen les aportacions des dels diferents àmbits de procedència de la informació i les proves empíriques des de les quals s'el·laboren les hipòtesis.

Aquesta matèria nuclear està concebuda com a continuació i ampliació de la matèria bàsica HISTÒRIA. Concretament, els objectius formatius de l'assignatura són:

- 1) Analitzar el camp de coneixement de l'arqueologia clàssica, des dels seus orígens fins el moment actual
- 2) Aportar a l'alumne una visió global de les matèries i camps que formen part del que avui dia anomenem Arqueologia clàssica
- 3) Reflexionar sobre la vinculació tradicional de l'arqueologia clàssica amb d'altres disciplines (història de l'art, arquitectura, arqueometria...)
- 4) Aportar a l'estudiant un coneixement bàsic del sorgiment de les primeres ciutats a la Mediterrània, la seva implantació en el territori, la seva tipologia i la seva transformació a través dels principals períodes històrics
- 5) Que l'alumne adquireixi els coneixements bàsics que conformen aquesta matèria

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura**Competència** CE3**Resultats d'aprenentatge**CE3.5
CE3.6**Competència** CE5**Resultats d'aprenentatge**

CE5.2

Competència CE3**Resultats d'aprenentatge**CE3.5
CE3.6**Competència** CE5**Resultats d'aprenentatge**

CE5.2

Competència CE7**Resultats d'aprenentatge**

CE.7.1

Competència

Resultats d'aprenentatge

6.- Continguts de l'assignatura

- **Classes** presencials a la UAB: 45h
 - classes magistrals
 - vídeos
 - exposicions orals dels estudiants.
- Pràctiques a l'aula** 10 h
 - Problemes sobre els sistemes de medicació grecs i romans. Aplicació en el càlcul de perímetres urbans de ciutats gregues i romanes i de sistemes de modulació
- **Treball recerca bibliogràfica:** 35 h
 - Elaboració d'una ressenya bibliogràfica: 15 h
 - Desenvolupament del treball de recerca bibliogràfica: 20h
- Treball en grup:** 20 h
 - Estudi i elaboració d'un cas: 15h
 - Preparació de la presentació oral que se'n farà a l'aula: 5 h
- **Visita a un jaciment arqueològic:** 5h
 - Sortida de camp per visitar la ciutat grega d'Empúries
- **Estudi i lectures sobre la matèria impartida a classe:** 25 h
- **Avaluació:** 7h 30'

7.- Metodologia docent i activitats formatives

(metodologia docent)

La formació de l'estudiant en la matèria es desenvoluparà tant a l'aula com en biblioteques i centres de recursos, en el curs de la visita a Empúries, en el despatx del professorat i en el seu espai d'estudi.

1. Formació dirigida dins de l'aula

S'oferiran exposicions teòriques per introduir i analitzar els aspectes més rellevants de l'arqueologia grega i romana. Aquests continguts es complementaran amb sessions de Power Point, imatges, quadres explicatius, documentals i webs interactius. També es plantejaran exercicis (lectures, comentaris, anàlisi d'exemples, etc.) i es proposaran alguns debats. Algunes sessions encabiran les presentacions orals dels casos preparats pels diferents grups, que s'acompanyaran de preguntes i valoracions amb la participació dels estudiants.

2. Visita arqueològica

El professorat de l'assignatura il·lustrarà en la visita al jaciment arqueològic d'Empúries els continguts exposats a l'aula i en ressaltarà les seves especificitats d'acord amb el context geogràfic i històricoarqueològic a què pertany.

3. Formació individual

Seguint les directrius exposades a l'aula, l'estudiant elaborarà els exercicis periòdics i prepararan un treball de recerca sobre un tema a es collir. Haurà de consultar bases de dades i catàlegs bibliogràfics, i crear la pròpia estructura de recerca. En formularà els resultats en una memòria escrita que lliuraran acompanyada de mapes, imatges i bibliografia. A l'aula s'indicaran els criteris d'elaboració. A més a més, l'estudiant haurà de fer un estudi continuat de la matèria impartida fent ús de la bibliografia bàsica o recomanada per aclarir i ampliar els continguts del programa. Els dubtes o consultes els podrà adreçar al professorat en l'horari d'atenció al despatx o bé a través de l'espai virtual.

4. Treball en grup

Caldrà que cada estudiant s'impliqui en un treball d'equip sobre un estudi de cas. Prèviament s'informarà, a l'aula o en l'espai virtual, dels casos que caldrà elaborar i s'establiran els grups. Els membres de cada grup s'hauran de reunir per fer el pla de treball i distribuir les tasques. Els resultats s'hauran d'unificar i integrar en un document escrit que caldrà lliurar. També es prepararà una sessió

Power Point d'uns 20 minuts, que es mostrarà en una presentació oral a l'aula. Aquest treball té com a finalitat potenciar la capacitat de la labor en equip, emprar una metodologia de recerca consensuada entre tots els membres i posar a prova les habilitats comunicatives en l'exposició oral.

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
-------------------	-----------	-------	------------------------

Dirigides

Activitats a l'aula: - classe magistral - lectura d'articles especialitzats amb el subsegüent debat - vídeos - exposició oral d'un treball en grup sobre casos d'estudi proposats	45h	- Utilitzar els principals mètodes o tècniques en la investigació arqueològica - Analitzar críticament la relació entre les fonts històrico-arqueològiques i la seva interpretació - Adquirir habilitats per al treball en equip - Adquirir habilitats per debatre a partir del coneixement especialitzat
Pràctiques d'aula: Conceptes teòrics i aplicació pràctica d'aquests conceptes : - Topografia arqueològica	10h	- Aplicar tant els coneixements com la capacitat d'anàlisi en la resolució de problemes relatius al seu camp d'estudi

Supervisades

Elaboració d'una ressenya bibliogràfica	15h	- Reflexionar sobre el treball propi i el de l'entorn científic immediat amb la intenció de millorar-lo i oferir una valoració crítica
Treball en grup	20h	Reconèixer i posar en pràctica les següents habilitats per al treball en equip: compromís, hàbit de col·laboració, capacitat per incorporar-se a la resolució de problemes
Visita a un jaciment arqueològic: la ciutat grega d'Empúries	5h	- Adquirir coneixements sobre les possibilitats de la difusió arqueològica a partir d'un exemple de jaciment significatiu

Autònomes

Exercicis i treball de recerca bibliogràfica	20 h	- Posar en pràctica diferents estratègies de recerca bibliogràfica i aprofitar els recursos de la UAB (com
--	------	--

		<p>les bases de dades).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saber presentar una recerca ben estructurada (introducció, diverses seccions, conclusions) i tractar correctament els aspectes formals (com les citacions bibliogràfiques i les notes). - Desenvolupar esperit crític i capacitat de síntesi.
Estudi i lectura sobre la matèria impartida a classe	25h	Consolidar coneixements

8.- Avaluació

(Indicar el tipus d'evidències d'aprenentatge que l'estudiant haurà de lliurar, el seu pes en la qualificació final, els criteris d'avaluació, la definició de "no presentat", el procediment de revisió de les proves, el tractament d'eventuals casos particulars, etc.)

Indicadors d'avaluació:

1. Prova teòrica (50%).

Sistema d'avaluació:

S'avaluaran els conceptes impartits a classe a partir d'una pregunta tipus tema - d'anàlisi i síntesi i, opcionalment, també de reflexió crítica - a escollir entre dues opcions.

Es farà una tercera pregunta de definicions breus sobre els conceptes treballats a classe

Es farà una prova sobre la geografia i cronologia del món antic

Competències a demostrar per a l'obtenció d'uns resultats d'avaluació òptims:

Coneixements:

Una correcta assimilació dels coneixements impartits a classe i el seu aprofundiment, com a mínim, a partir d'una de les citacions bibliogràfiques de la bibliografia bàsica per cada unitat docent. En cas que no s'hagi emprat bibliografia per aprofundir els conceptes es tindrà opció a aprovar però no a les qualificacions de notable o excel·lent.

Habilitats:

- Contextualitzar els processos històrics i avaluar críticament les fonts i els models teòrics de

l'arqueologia clàssica (CE3)

- Analitzar críticament la relació entre les fonts històrico-arqueològiques i la seva interpretació
- Saber comunicar adequadament els coneixements adquirits. Redactar amb correcció gramatical i utilitzar un vocabulari i estil acadèmic adequats, així com un vocabulari tècnic específic i de interpretació (CEF40, CE11 i CTF1).
- Haver desenvolupat habilitats d'aprenentatge autònom per poder aprofundir els continguts de classe amb la bibliografia adient. (CTF2)

2. Exercicis i treball de recerca bibliogràfica (25%).

Competències a demostrar per a l'obtenció d'uns resultats d'avaluació òptims:

Coneixements:

- Saber desenvolupar un treball de recerca formalment correcte tant pel que fa a l'estructura com a les referències i les citacions bibliogràfiques.
- Demostrar una correcta assimilació dels continguts exposats.

Habilitats:

- Analitzar i sintetitzar informació, distingint la important de la secundària (CTF5 i CEF34).
 - Desenvolupar un pensament i un raonament crític (CGU1).
 - Redactar amb correcció gramatical i utilitzar un vocabulari i estil acadèmic adequats, així com un vocabulari tècnic específic i de interpretació (CEF40 i CE11).
- Dominar en el grau necessari els idiomes per poder aprofundir els continguts de classe amb la bibliografia adient (CT3).
- Buscar, seleccionar i gestionar informació de forma autònoma tant en fonts estructurals (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa (CT1 i CTF3).
 - Haver desenvolupat habilitats d'aprenentatge autònom. (CTF2)

3. Casos d'estudi i corresponents exposicions orals en grup (25%).

Competències a demostrar per a l'obtenció d'uns resultats d'avaluació òptims:

Coneixements:

- Respondre a totes qüestions plantejades en els guions de referència de les activitats.
- Demostrar una correcta assimilació dels continguts exposats.

Habilitats:

- Capacitat de connectar els continguts teòrics amb la pràctica arqueològica.
- Realitzar presentacions orals clares, estructurades, didàctiques i utilitzant un vocabulari i un estil acadèmics adequats (CE11 i CTF1)
- Habilitats per al treball en equip: compromís amb l'equip, hàbit de col·laboració i capacitat per incorporar-se a la resolució de problemes (CT4).
- Utilitzar eines informàtiques bàsiques (com el *Power Point*). (CT2)
- Habilitats per al treball en equip: compromís amb l'equip, hàbit de col·laboració i capacitat per incorporar-se a la resolució de problemes (CT4).
- Capacitat per debatre a partir del coneixement especialitzat adquirit (CT5)
- Dominar en el grau necessari els idiomes per poder efectuar les lectures pertinents (CT3).

Condicions d'avaluació:

- Hi haurà una única convocatòria.
- La no realització d'un 10% o més de les activitats d'avaluació implicarà un *no presentat*.
- Si la nota d'un 50% o més de les activitats d'avaluació és inferior al 3 sobre 10, no es farà mitja entre les diferents activitats i no s'aprovarà l'assignatura.
- L'entrega amb retard de les activitats d'avaluació sense haver-ho consensuat prèviament amb el professorat restarà un 10% de la nota per cada dia de retard.

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
Prova teòrica	2	Saber sintetitzar i comunicar adequadament de forma escrita els coneixements adquirits
Exposició oral d'un cas d'estudi treballats en equip	3	Saber comunicar adequadament de forma oral els coneixements adquirits
Pràctiques de topografia i medició d'una planta urbana	1,5	Saber portar a terme els diferents processos que implica la realització de la documentació gràfica bàsica d'excavació (instal·lació de quadrícules i d'aparells; lectura i càlcul de cotes, i dibuix a escala).
Prova de geografia i cronologia del món antic	1, 5	Saber porta a terme un mapa de jaciments simbolitzats tipològicament amb el SIG ArcGIS, amb un disseny cartogràficament correcte.

9- Bibliografia i enllaços web

Bibliografia bàsica. (La bibliografia complementaria s'inclou al Campus Virtual).

Bibliografia general.

AULT, Bradley A.; NEVETT, Lisa C.: *Ancient Greek Houses and Households. Chronological, Regional, and Social Diversity.* University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2005.

BIANCHI BANDINELLI, Ranuccio; PARIBENI, Enrico: *L'arte dell'antichità classica.* UTET Università, 1976.

BIERS, B.R.: *The Archaeology of Greece. An Introduction.* London 1980.

GRECO, Emanuele; TORELLI, Mario: *Storia dell'urbanistica. Il mondo greco.* Roma – Bari 1983.

HOLTZMANN, Bernard: *L'Acropole d'Athènes.* Antiqua, Picard, París, 2003.

MackENDRICK, Paul: *The Greek Stones Speak. The Story of Archaeology in Greek Lands*. W.E. Norton & Company, New York – London 1981 (2a ed.)

SNODGRASS, A.M.: *Arqueología de Grecia: presente y futuro de una disciplina*. Crítica Arqueología, Barcelona 1990.

SPAWFORTH, Tony: *Los templos griegos*. Akal, Grandes Temas, Madrid, 2006.

WHITLEY, James: *An Archaeology of Ancient Greece*. Cambridge University Press, London 2001.

10.- Programació de l'assignatura

BLOC I

1. El concepte d'arqueologia clàssica
 - 1.1 L'àmbit d'estudi de l'arqueologia Clàssica i evolució de la disciplina des dels inicis fins el moment actual
 - 1.2 Les fonts per a l'estudi del món clàssic: les restes materials i les fonts
 - 1.3 La Arqueologia Clàssica en el marco de la Arqueologia actual: perspectives de futur.

BLOC II **MON GREC**

2. El marc geogràfic de l'antiga Grècia: La Hèlade, l'Egeu, la costa Jònia i la Magna Grècia
3. El món urbà. Formació i evolució de la ciutat
 - 3.1 La formació dels primer centres urbans en època arcaica. La creació de la polis. Relació ciutat-camp
 - 3.2 L'evolució de la ciutat: Del desordre a la planificació
 - 3.2.1 La ciutat en el segle V aC. L'exemple d'Atenes
 - 3.2.2 Hipòdam de Milet i la planta hipodàmica". La distribució de l'espai en les ciutats.
 - 3.2.3 La evolució hel·lenística: la influencia de Pèrgam.
 - 3.3 L'expansió colonial i la implantació del model urbà a les noves fundacions colonials. Els exemples de les fundacions colonials de la Mar Negra i la Magna Grècia
4. Els edificis i els espais públics urbans en el món grec:
 - 4.1 Edificis civils i la seva inserció en la polis
 - 4.2 Edificis religiosos de la polis. Els grans santuaris

4.3. Edificis d'espectacles

5. L'arquitectura grega: nocions, tècniques i materials constructius

BLOC III **MÓN ROMÀ**

1. El medi físic. L'àrea inicial de desenvolupament de Roma i la Península Itàlica

2. Roma i el concepte de ciutat.

2.1 Elements i característiques de la ciutat romana . Elements religiosos i socials. Disposició de l'espai urbà

2.2 Evolució de Roma des dels inicis fins al Baix Imperi. Anàlisi de la planimetria i principals construccions de Roma des dels orígens fins el Baix Imperi

3. L'expansió del model. Anàlisi a partir de l'arqueologia de la implantació romana i de la creació de les diverses províncies:

3.1 L'expansió per la península itàlica. Fundació de colònies romanes i llatines 3.2 L'Expansió pel Mediterrani. La Creació de les províncies

- Fundacions urbanes i municipals (ritus fundacionals, planificació de les ciutats, instal·lació dels colons)
- Relació ciutat i ager. Principals sistemes d'organització del territori. *La centuriatio*

4. Els materials i les tècniques constructives romanes a partir de l'anàlisi dels diversos tipus de construccions:

4.1 Edificis termals

4.2 Edificis d'espectacles (teatre, circ)

4.3 Establiments rurals

4.4 Cases urbanes

ACTIVITATS D'APRENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE
Per determinar	Sessió formativa sobre bases de dades bibliogràfiques	Sala de formació d'usuaris de la biblioteca d'humanitats de la UAB		Saber portar a terme cerques bibliogràfiques a bases de dades amb buidats d'articles sobre arqueologia com la ISOC del CSIC i d'altres.
2/11/2009	Exposició oral a classe d'un cas d'estudi sobre prospeccions geofísiques	Aula	Bibliografia i recursos electrònics específics sobre prospeccions geofísiques	<ul style="list-style-type: none"> - Aprofundiment dels conceptes impartits a classe - Desenvolupament d'habilitats per al treball en equip - Saber comunicar de forma oral adequadament els coneixements adquirits
2/12/2009	Exposició oral a classe d'un cas d'estudi sobre arqueologia del paisatge	Aula	Dossier d'articles a recollir al servei de fotocòpies	<ul style="list-style-type: none"> - Saber aplicar a la pràctica els conceptes teòrics adquirits a classe - Desenvolupament d'habilitats per al treball en equip - Saber comunicar de forma oral adequadament els coneixements adquirits
11/12/2009	Visita al poblat ibèric de Les Toixoneres / Alorda Parc	Calafell		- Adquirir uns primers coneixements sobre difusió arqueològica a partir de l'exemple del poblat ibèric d'Alorda Parc.
18 a 22 de Gener de 2010	Pràctiques de camp d'excavació	Diversos jaciments		- Adquirir uns primers coneixements pràctics sobre el treball arqueològic de camp.

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE
19/10/2009	Exercicis de recerca bibliogràfica	Aula	Dossier amb exercicis i les corresponents indicacions per realitzar-los al campus virtual	<ul style="list-style-type: none"> - Saber portar a terme cerques bibliogràfiques a bases de dades sobre arqueologia - Saber portar a terme cerques bibliogràfiques al Catàleg Col·lectiu de les Biblioteques Universitàries i altres institucions catalanes. - Saber elaborar un llistat bibliogràfic amb correcció.
23/12/2009	Treball de curs			<ul style="list-style-type: none"> - Saber presentar una recerca ben estructurada (introducció, diverses seccions, conclusions) i tractar correctament els aspectes formals (com les citacions bibliogràfiques i les notes). - Desenvolupar esperit crític i capacitat de síntesi.